

Vallen en opstaan

(lezing in OT301)

Eind zeventiger begin tachtiger jaren was er een enorme woningnood waardoor veel mensen gingen kraken om een dak boven hun hoofd te hebben. Veel bedrijfspanden waren de klos, en in die bedrijfspanden waren natuurlijk geen woonvoorzieningen. Aangezien vanwege afvoeren en waterleidingen er vaak maar één plek was waar een keuken provisorisch gebouwd kon gaan worden, woonden mensen in groepen. Het samen eten en zorgdragen voor het pand zorgden ervoor dat er eigenlijk allerlei kleine gemeenschapjes gevormd werden. En die kleine gemeenschapjes waren onderdeel van een grotere gemeenschap, namelijk de kraakbuurt.

Aangezien mensen in dezelfde onzekere situatie zaten qua knokploegen en invallen van de politie, kwamen kraakbuurtgenoten heel veel over de vloer bij elkaar. Doordat veel panden opgeknapt moesten worden, er woonruimtes gemaakt moesten worden, en er barricades moesten gemaakt worden, ontstonden er allerlei gemeenschappelijke werkplaatsjes in ruimtes die niet voor bewoning geschikt gemaakt konden worden. Ook was er een enorme behoefte om ontmoetingsruimtes te hebben. Hier werden vergaderingen, feesten, solidariteits en andere bijeenkomsten georganiseerd.

In het begin van de tachtiger jaren liepen er ongeveer vijftienduizend krakers rond in Amsterdam. Er waren dus ook erg veel panden gekraakt. Men ging ruimtes gebruiken om zelf te kunnen werken of om zelf een atelier te hebben. Er werden feesten, festivals, filmavonden, benefietavonden, etc. in de openbare ruimtes georganiseerd. Alles ging kostendekkend en men was niet uit op winst. De kraakwereld in die tijd was een broeinest van initiatieven. Dit broeinest is achteraf een voedingsbodem gebleken waar een aantal mensen op allerlei gebied tot bloei konden komen. Bandjes als de EX en de Kift, of theatergezelschappen als Dogtroep, en groepen die op de Parade en Oerol staan konden nooit zo bekend geworden zijn als ze niet de mogelijkheid hadden gehad om in de kraakwereld hun mogelijkheden uit te proberen. Hadden ze door de kraakwereld geen plek gehad om op te treden dan hadden we nu nooit van ze gehoord. Kunstenaars als Peter Gielen, Klashorst, Rob Scholten hebben ook eerst via Aorta, een grote ruimte in het oude gekraakte NRC-gebouw, de mogelijkheid gehad om te groeien, te experimenteren voordat ze bekende kunstenaars geworden zijn. De duizenden mensen die het niet gered hebben om beroemd te worden zijn qua Umwelt wel nodig geweest, zodat die ene wel de mogelijkheid gehad heeft om boven het maaiveld uit te komen.

De gemeente heeft in de tachtiger jaren veel kraakpanden gelegaliseerd, maar het werden vanwege de subsidiemogelijkheden alleen maar woongebouwen. Eind jaren tachtig konden we de gemeente eindelijk ervan overtuigen dat ook woon-werkgebouwen en alleen werkgebouwen essentieel waren. Helaas zijn daar er heel weinig van gelegaliseerd. Wij haalden ook een beetje onze schouders op, want we kraakten gewoon nieuwe panden waar we wel weer onze eigen wereld vorm konden geven. We geloofden en geloven nog steeds in eigen initiatief, en eigen verantwoordelijkheid.

Achteraf is gebleken dat de panden die dat eigen initiatief en eigen verantwoordelijkheid ook in legale status vasthielden nog steeds plekken zijn waar het experimenteren mogelijk is, vaak zijn het panden waar er ook nog steeds een interactie is met de wereld buiten het pand.

Vanaf begin jaren negentig begon ineens de economie aan te trekken, minder panden kwamen leeg te staan, en bijna alle panden die nog niet gelegaliseerd waren werden in de loop der jaren ontruimd. Wij kregen pas halverwege de jaren negentig door dat het makkelijk doorschuiven naar een nieuw pand niet zo makkelijk meer ging. Juist de grotere panden waar een hoop gebeurde en stedelijke bekendheid hadden werden ontruimd. Pas toen de Graansilo en Vrieshuis America als bijna laatste experimenterpanden met grote openbare ruimtes, dreigden ontruimd te worden kwamen we erachter dat we eigenlijk qua het hebben van werk- en zaalruimtes met onze rug tegen de muur stonden. We zijn toen begonnen om bij de gemeente aan de bel te trekken dat een essentieel onderdeel van de stad dreigde te verdwijnen.

We namen zelf natuurlijk ook allerlei initiatieven om het tij te keren door onder andere in de

Kalenderpanden, en nog niet zolang geleden in Pakhuis Afrika weer podia en werkruimtes te beginnen. Tientallen panden zijn met deze doelstelling gekraakt en alleen de Plantagedoklaan, Pakhuis Wilhelmina, Xpositron, en OT301 zijn vanuit deze periode overgebleven. Te weinig om aan de behoefte om samen iets te ontwikkelen, om samen vorm te geven aan je eigen wereld, te kunnen voldoen. Eigenlijk ook te weinig om te zorgen dat er nog steeds een Umwelt bestaat van waaruit mensen vanuit solidariteit en lol met elkaar met elkaar kunnen groeien, verder kunnen komen.

Ik ben blij dat het OT301 gelukt is zich te ontworstelen aan de voogdijschap van het stadsdeel of van een woningbouwvereniging. Het is gebleken dat mensen die verantwoordelijk zijn voor hun eigen omgeving er open voor staan om andere invloeden in hun pand toe te laten. En daardoor op zoek te blijven naar verandering; ze hebben namelijk ook de mogelijkheid om mee te veranderen, hun pand anders in te richten door die verandering. Het zijn geen statische panden, maar panden in beweging. OT301 heeft de laatste jaren met vallen en opstaan bewezen dat het een pand in beweging is.

Hoe raar dat ook klinkt: ik geloof dat dat vallen en opstaan essentieel is, en ik hoop dat er nog veel gevallen en opgestaan wordt. Wielen moeten duizend keer weer, steeds ook binnen een pand, uitgevonden worden. Als er niet meer gevallen wordt, niet meer opgestaan wordt, als er geen wiel meer uitgevonden moet worden, dan is er echt iets goed mis binnen zo'n pand. De buitenwereld verwacht orde, duidelijkheid, en juist geen chaos. Maar zonder die uiterlijke chaos is een pand dood, morsdood. De grootste valkuil van legalisering is dat panden onder druk van buitenaf, door de banken, door gemeentes met hun bestemmingsplannen en regelhandhaving, dat die panden toegeven aan de van buitenaf opgelegde orde en rust.

Het blijft essentieel dat panden zoals OT301 de grenzen van het toelaatbare opzoeken, en je kan alleen de grens opzoeken als je daar ook af en toe over heengaat. Dit pand staat open voor steeds andere initiatieven van buiten. In wezen kan iedereen met een goed plan gebruik maken van dit pand, want plannen en lol zijn belangrijker dan winstmaken. Het gaat om het experiment, want daar wordt iedereen beter van, het gaat ook om solidariteit, want solidariteit is een kracht waar iedereen beter van wordt, uiteindelijk, want dat is gebleken bij al die oud-krakers, geeft die solidariteit ook bij het individu de kracht om dingen uit te proberen waardoor je boven jezelf kan uitstijgen.

Hessel Dokkum (november 2006)